

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kraje. za mesec, 30 kr., za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristo stopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat in 4 kr., če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempelj za 30 kr. Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“. Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Drugi govor dr. Vošnjakov za slovenske srednje šole

v državnem zboru 28. marca. *)

„Kolikor sem izvedel, predlaga budgetni odsek, mojo resolucijo (glej včeraj na prvem mestu našega lista natisnen govor Ur.) v nemar pustiti ter na dnevni red preiti. To me sili kljub pozni uri, da govorim še nekatere besede, ker bi se mi zdelo, da se ne strinja niti z mojo vestjo niti z mišljenjem mojih volilcev, da bi tam molčal, kjer se o tako važni stvari sklepa.

Živahno pritrjevanje, s katerim so pozdravljali včeraj gospodje od leve strani te slavne zbornice besedam nekega gospoda govornika, poslanca za Trebnje na Kranjskem, pokazalo mi je, kakovim nazorom se gospodje v narodnih vprašanjih uklanjajo. To osorno odbitje mojega predloga, ki je budgetni odsek predlaga, bi pa zares lahko zval migljaj s kolom, ki kaže, česa ima od vaše strani pričakovati ne-nemško prebivalstvo, osobito slovansko.

Budgetni odsek predlaga, naj se preko moje resolucije preide k dnevnemu redu. Gospoda moja! Kaj pa terjaja moja resolucija? Ali je v njej zares kaj nezakonitega izrečenega, da naj se ima kar meni nič tebi nič preiti preko nje k dnevnemu redu? Nasprotno, ona je med najpohlevnejšimi mejami, ona zahteva le to, kar vsakemu avstrijskemu rodu pristuje po naravnem pravu in kar se mu zagotavlja po državnih osnovnih postavah.

Če tedaj budgetni odsek predlaga prehod k dnevnemu redu preko moje resolucije, predlaga s tem obenem, naj se preide k dnevnemu redu preko državnih osnovnih postav (oho! na levi — prav res! na desni) in naj se preide k dnevnemu redu preko onih pravičnih obzirov, katere bi vi, gospoda moja, morali imeti proti slovanskim narodom v Avstriji!

Pač sem slišal včeraj iz ust gospoda trebanjskega poslanca prav čudne besede o 19. članu državnih osnovnih postav. Toda jaz mislim, da niti visoka zbornica, niti slavna vlada ne pritrjuje njegovim izrekom. Gospod poslanec iz Trebnjega se je namreč izpodtikal nad tem, da se mi zopet sklicujemo na ta član osnovne postave, češ, da se 19. član ne sme po svojih besedah tolmačiti — bog ne zadene! — razumeti se mora po svojem duhu. Duh pak, ki ga je ta gospod poslanec v 19. član državne osnovne postave položil, je po svojem znanem načinu razvijal.

Po njegovi misli bi se moral čl. 19.

*) Po stenografičnem zapisniku.

drž. osn. postav tako-le glasiti: „Vsi narodje v Avstriji imajo enako pravico, in vsak narod ima neovrgljivo pravico, da čuva ter goji nemško narodnost in nemški jezik“. (Veselosť.)

„V deželah, kjer več narodov prebiva, morajo javna učilišča tako uravnana biti, da po vsej sili vsak izmed teh narodov potrebna sredstva za omiko v nemškem jeziku dobo. (Veselosť.)

Toda, gospoda moja, stvar je preveč resna, da bi se o njej šalili. Govorjenje je le o vprašanji: Ali velja postava, katero ste ob svojem času obe hiši državnega zbora sklenili in katero je n. j. Veličestvo s svojim podpisom potrdil, za vsakega v Avstriji, od najnižjega do najvišjega, i ako sedi na ministrski klopi, ali je pa takorekoč le svitla stvarca, da bi se narodi z lepimi frazami slepili? (Levica nasprotuje.) Meni se vsaj zdi, da je vsaka postava, naj bo komu po godi ali ne, da je le potrjena in da je v dejanji, za vsakega nas veljavna, in da se mora ozirati le na jasne besede postave, ne pa na kakoršno si bodi tolmačenje, ki je kdo v to postavo polaga.

Jasne besede te postave pa so porok, da dobi vsak narod potrebna sredstva za narodni razvoj, in dokler nam vlada teh sredstev ne da, tako dolgo po mojih mislih baš proti postavam dela, prelamlja ustavo, katero nam vedno kaže kot šibolet, ki je za vse avstrijske narode ustvarjen, in kateri ima vse osrečiti.

Mogoče, da vam čl. 19. državnih osnovnih postav uže nij po godu (levica in centrum nasprotujeta), in da uže na to mislite, da bi ta član izbrisali. (Levica in centrum živahno nasprotujeta). No, vi imate večino, vi to lahko storite, vi član lahko izbrisate (klici na levi in v centru: o ne!), toda le na postavnem potu, le po sklepu državnega zbora in posled potrjenja njegovega Veličestva ta član lahko odpravite! Zdaj pa ta zakon še obstoji in mi se bomo vedno nanj sklicevali, da dosežemo svoje pravice.

Še na eden ugovor gospoda trebanjskega poslanca mi je odgovoriti.

Med mnogo ugovori, katere je on navel proti mojim trditvam, celo proti trditvam, ki jih nijsem izgovoril, kakor n. pr. da hočem nemški jezik iz vseh srednjih šol pregnati, med tem, ko sem vedno naglašal, da je dobro, da se naša učeča se mladina nemškega jezika popolnem nauči — med temi ugovori je tudi kazanje na spodnjo gimnazijo v Kranji, katera se je pod prejšnjim ministerstvom v slovensko spremenila, in katera je v času svojega obstanka pokazala, da onih pogojev ne iz-

polnuje, kateri se narejajo učiliščem. Te trditve trebanjskega poslanca moram popolno neresnične imenovati. Vprvič moram povedati, da na gimnaziji v Kranji nij slovenski jezik izključljivo učni jezik, nego da se nekateri predmeti tudi v nemškem jeziku predavajo. Vdrugič pa so bili uspehi te nižje gimnazije popolnem povoljni, in tako je ob svojem času tudi direkcija onega nižjega gimnazija ministerstvu poročala. Pozneje, ko je sedanja vlada krmilo dobila v roke, je direkcija baje drugače poročila. No, gospoda moja, vi sami prav dobro veste, kako se imajo ceniti poročila, ki jih nižji uradi višjim delajo, ker nižji uradi večjidel vedo, kak veter piha v višjih krogih in po tem vetru sučejo svoje plašče. Ravno tako neresnična je tretja trditev gospoda poslanca iz Trebnjega, da kmetje Kranjske okolice svoje otroke v Ljubljano pošiljajo, ne pa v nižjo gimnazijo v Kranji, češ za to ne, ker je slovenska.

Jaz nahajam v specialnem sporočilu ministerstva za kult in nauk za leto 1873, da je gimnazijo v Kranji leta 1873 obiskovalo 73 učencev, in da obiskovanje te gimnazije vedno raste, kar je dokaz, da jo učeča se mladina iz Kranjske okolice in s cele gorenjske strani obiskuje. Proti temu bi lahko navedel gimnazijo v Kočevji, ki šteje samo 19 učencev. Zakaj se ne govori o tej gimnaziji, da je nepotrebna, zakaj se ravno trdi, da slovenska nižja gimnazija v Kranji svojih dolžnosti kot učilišče ne izpolnuje? — Sploh moram včerajšnjega gospoda govornika in tudi slavno vlado opozoriti na letno sporočilo naučnega ministerstva od l. 1873, iz katerega se vidi, da je na onih učiliščih, ki sem jih včeraj imenoval, zares večina učencev slovenske narodnosti.

Na gimnaziji v Ljubljani je od 383 učencev njih 314, ki so slovenske narodnosti. Učni jezik pak je nemški. Na gimnaziji v Gorici je 120 Slovanov, 117 Italijanov in samo 19 Nemcev, pa vendar je, kolikor vem, učni jezik nemški. Na gimnaziji v Celji študira 191 učencev; od teh je 136 Slovencev, samo 52 pa Nemcev, a vendar je tudi tukaj učni jezik nemški.

Gimnazija v Mariboru šteje 235 učencev, med temi 151 Slovencev in 81 Nemcev, a vendar je nemški učni jezik.

Na gimnaziji v Novem mestu je vpisanih 105 učencev. Od teh jih je 97 slovenske, a samo 8 nemške narodnosti, in vendar se povsem le nemški jezik za nauk rabi.

Na gimnaziji v Kranji študira, kakor sem uže omenil, 73 učencev, kateri vsi pripadajo slovenski narodnosti. Jaz sem včeraj mirno in stvarno iz narodnih, pa

še bolje iz pedagoških razlogov naglašal potrebo, naj bi se vsaj v spodnjih razredih srednjih šol slovenski jezik kot učni uvedel. Niti gospod večerajšnji govornik, niti specialni poročevalec nij ničesa omenil, da bi moje razloge ovrgele. Gospod specialni poročevalec se je na to skliceval, in jaz moram to zares sofistiko zvati, da pri drugih resolucijah nij nijena narodnost imenovana.

Pri resolucijah tikoma srednjih šol res nij nikjer kaka narodnost imenovana; opozorujem ipak na dvanajsto resolucijo. Tam se bere (bere):

„Vlada se pozivlje, naj za to skrbi, da se uredi učni jezik na učiteljskih izobraževaliških v Lvovu, Stanislavu in Tarnopolu na način, ki odgovarja potrebam rusinskega prebivalstva po smislu državnih osnov. postav.“

Tedaj je celo med temi resolucijami ena, v kateri je narodnost imenovana. Jaz bi bil gospodu specialnemu poročevalcu priporočil, naj se o naših razmerah poprej poduči, kakor sploh opazujem, da ste, gospoda moja, o naših razmerah slabo podučeni; da zato za nas neugodno sodite, ker se opirate vedno na enostranske in navlašč zato narejene ugovore, namesto da bi prodrli v jedro stvari in da bi poizvedeli, ali je še stvarjo zares tako.

Gospoda moja! Ako bode večina direktno voljenega državnega zbora po takih potih hodila, kakor jih misli zdaj nastopiti, potem naj se nikdo ne čudi, ako izgubite simpatije med onimi narodi, ki so uže izprva strahom sprejeli postavo o direktno voljenem državnem zboru, ki so pa ipak v to slavno zbornico stopili, nadejaje se, da se bode na njihove želje oziralo. Ne čudite se, ako to sočutje gine, ako boste, gospoda moja, osamljeni in ako tla med vsemi sodržavljani izgubite. Čemu nam bode politična in religiozna svoboda, ako **nastlačite v narodnem obziru?** Ali pak si morebiti oni pogum, ki se vam je bil izgubil pri glasovanju o jezuitovski fakulteti, hoče danes lovorjev nabrati v **boji proti slovanskemu narodu?** Ta boj je nevaren boj, ki bode končno koristil le reakciji in absolutizmu.

Zato pa vas prosim v vašem ter našem interesu: bodite pravični a ne uničujte zaupanja, ki se vam je od naše strani dajalo. Spominjajte se besedij nj. Veličestva: „Enake pravice, enaka bremena!“ Ne nakladajte nam samo bremen, dajte nam tudi pravic naš delež. (Odobrovanje na desni.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 31. marca.

Državni zbor bode imel do srede, do jutri, posvetovanje o budgetni postavi. Po veliki noči se zopet 15. aprila začne zborovanje. Pred dvajsetim bo 4 dnevno pretrganje sej, da se snidejo delegacije.

Graški „Volksblatt“ daje razumeti, da avstrijski **škofje** kljubu zadnji vzajemni izjavi vendar med soboj žalibog nijso edini. — Nič ne škodi.

Iz **Pančeva** se telegrafira, da je volitev srbskega narodnjaka dr. Polita nasproti vladnemu kandidatu gotova.

Vnanje države.

Francoska narodna zbornica je sprejela odpravo sekvestra čez privatno imetje Napoleona III.

Najnovejša poročila s **Španjskega** potrjujejo zmago republikanske armade. Generala Loma in Primo Rivera sta prišla ranjena v Santander. Serranov prviadjutant poroča, da je armada vsa navdušena ter da trdno stoji na pridobljenih pozicijah. Pogumna maršira skozi sovražne šance.

Italijanski kralj je dobil k svojemu godu tudi adresno od tržaškega protiaustrijskega „Comitato Triestino“. Ko se mu je predložila, pa je mignil z rameni ter jo vrgel z besedo „sciocchezze“ (budalosti) v ogenj kamina, ki je zraven njegove mize. Kako pa italijanski listi te brezsmiselne demonstracije sodijo, dokazuje najbolje istina, da je razun „Riforme“, lista na kant prišle radikalne levice italijanske zbornice pa nekaterih po petroleji smrdečih republikanskih listov, katerim je budalasti comitato triestino ono adresno za objavljenje poslal, nijen resen častnik niti z eno samo besedo ne omenja. Dobro bi pač bilo, ko bi italijanski listi tem Tržačanom glavo malo oprali. Sicer pa naš ta slučaj uči, na kateri strani so v Italiji avstrijski prijatelji.

Na **Grškem** je nedavno nastopilo ministerstvo Bulgaris; a ker je v zbornici manjšino dobilo, je podalo svojo ostavko, katero je kralj tudi sprejel.

Dopisi.

Z Dunaja 29. marca. [Izv. dopis.]

Poslanska zbornica ima dan za dnevom seje, še celo denes na cvetno nedeljo ne miruje, da bi vsaj državni proračun še pred prazniki rešila. Debata je silno obširna, zlasti pri naučnem ministerstvu se je pokazala mnogojezična Avstrija ter je vsak narod zahteval svoje pravice v šoli. Včeraj je bil končan proračun za naučno ministerstvo. Pri točki: ljudske šole, se je k besedi oglasilo 18 govornikov, med katerimi sta tudi bila dr. Razlag in dr. Vošnjak. Govorilo jih je pa samo 6, potem je bila debata sklenjena in dr. Vošnjak nij mogel več do besede priti. Dr. Razlag je še dobil besedo in predložil, da se za kranjsko ljudsko šolstvo dá 15.000 gl. iz državnega fonda; budgetni odsek je predložil samo 10.000 gl. Razlag izvrstno zagovarja slovensko stališče glede šolstva in odvrča Dežmanove trditve. Razlagov predlog nij bil sprejet. (Govor prinesemo po stenografskem spisih, kakor smo uže zadnjič rekli. Ur.) Za Istro stavi Vitezič predlog, da se privoli 8000 gld. za ljudske šole v Istri, kar je bilo sprejeto; Winklerjev predlog pa, da se za goriške ljudske šole dá 6000 gld. iz državnega fonda, nij bil sprejet. Dr. Vošnjak, ker ne dobi več besede, izroči predsedniku svoj nasvet, da naj se učni jezik na izobraževaliških za učitelje in učiteljice v Mariboru, Ljubljani, Celovcu in Trstu uredi z ozirom na slovansko narodnost in v smislu državnih osnovnih postav. Predlog je bil izročen budgetnemu odseku, da o njem v eni prihodnjih sej poroča. Pri točki zaradi podpore umetnikov je Dežman vlado opozoril, naj pri podpori se tudi na manjše dežele ozira. Potem je začel polemizovati proti dr. Vošnjaku in dr. Razlagu, da ga je celo moral predsednik opominjati, naj ostane pri stvari. Slovenski volilci na Dolenjskem zdaj se lahko na novo prepričajo, kakšnega

protivnika in sovražnika svoje narodnosti so poslali v državni zbor.

V ustavovernem taborji je očitna nekaka kriza, ki ne ostane brez nasledkov. Dokler zboruje sedanji državni zbor, seveda nij pričakovati kake znamenite premembe; a precej po odloženju zhora, katero se zgodi meseca maja, vršile se bodo v sestavi našega ministerstva neke spremembe. A ne da bi Hohenwart ali celo „pravna stranka“ prišla do krmila; na kaj enacega se v višjih krogih niti ne misli. Novo ministerstvo bode imelo značaj birokratično-centralistični a la Schmerling; Lasser ostane vodja, šli bodo menda samo Auersperg, kateri po svojih čudnih šegah in veliki breztačnosti ne more biti predsednik, potem še dva ali trije sedanjih ministrov. Ustavoverna stranka sama prizna, da nema deset mož (toliko je ministrov), kateri bi bili popolnem enacega političnega mišljenja, da bi kot ministri solidarno postopali.

Vreme je tu krasno pomladansko, Dunajčanje vro iz mestá, kakor bčele iz panja, zlasti proti zapadu in jugu, kamor jih vabijo zelene trate in senčnati gozdi. Nová železnica po izgledu Rigijske v Švicu zdaj vodi do vrha Kalenberga, tudi železnica na drotni vrvi (Dratseilbahn) uže vlačí vagone na vrh gore.

Iz Idrije 30. marca. [Izv. dop.] Vodja tukajšnjega rudarskega gledališča, nek agent zavarovalnega društva „Royal“, dela na vse kriplje, da bi si pridobil slavni priimek utemeljitelja gledališčne umetnosti v Idriji. Ker pak njegove zmožnosti in vednosti v nikakem razmerju ne stoje z lepim namenom, ker nij niti ljubljeneec dramatične Muze, niti ne razpolaga s osebnim talentom, ker si tudi izvrševalnih dobrih močij za dalje časa prijaviti ne zna, poslučuje se vsacega sredstva, da bi se dogodile v dobi njegovega „blagoslovljenega“ ravnateljstva reči, ki bi se s zlatimi črkami zapisale v gledišno kroniko. Za celo vrsto enacih poskusov slabega spomina prišla mu je sedaj mila osoda na pomoč v podobi 12 ljubljanskih nemških igralcev, ki pridejo na celih šest tednov k nam, da igrajo vsak teden trikrat, začenjajoči z velikonočnim pondeljkom. G. Herman se sicer izgovarja, da je dovolil omenjeni „trupi“ gledišče iz dobrega namena, da bodo njihove predstave šola sedanjim diletantom, ki naj bi bili za to hvaležni; a mi poznamo g. H., spominjajoči se še dobro leta 1866., ko je bil čisto nasprotje sedanjega, ko je še delal z g. St. za prosveto narodne reči, sedaj ga pa z blatom ometava, kjer le more, kajti ne gre mu v glavo, da je bil g. St. v očeh vsih večja kapaciteta, nego je on sedaj, zato pak tudi javno svetujemo g. H., naj le jako pridno obiskuje šolo, ki jo je vpeljal v J. za svoje diletante, kajti gotovo govorim mnogim iz srca trdeč, da on k večjemu kakega statista rolo uspešno reši. Pod diletanti razume on seveda narodne moči, kar se sklepa lahko tudi iz tega, da dosedaj nij še nikoli prepustil Slovincem (čitalnici) gledališča za pet gold. od večera, akoravno so baš Slovenci naj več dolga gledališnega poplačali se sodelovanjem pri nemških predstavah, nadejajoči se, da bode vendar enkrat popustil one predsodke ter nam dovolil igrati. Nemškim tujcem prepustilo se bode pa gledišče za en sam revni goldinar-

ček od večera. Vrh tega ponudil jim bode g. H. sám svojo okusno (!) hišno opravo, da ne bodo pogrešali trabanti nemške kulture nijednega pripomočka k dobri izvršitvi; še več, one verne diletante, ki se mu niso odpovedali zbog germanizatoričnih nakan nje govih, pošiljal bode na svoje stroške k burkam in operetam, da se mu bodo izšolali tu (!) junaki, intriganti in predstavljanci zaljubljenih rol. Ko bi bil g. Lakner nas vprašal za svet, bi mu bili takoj brez ovinkov dejali, da se ne izplača noter hoditi, da Idrija nij mesto špekulacij, ker čistih dohodkov ne dobe naj večji umetniki, ko bi prišli, nad dvanajst gold., kajti glavni moment je tu uboštvo rudarjev; magnátov nij, uradnikov pa le kakih 25. Vendar bomo hvaležni gospodom za vsak dober nauk, ki ga bode naš vodja iz njihovega igranja posnel, vsaj bodo prihranili „višjim“ nekoliko denarja, ki bi ga morali kje drugod za njegovo šolanje potrositi.

Domače stvari.

— (Na ljubljanski realki) so večeraj dijakom spričevala za I. semester delili. Od vseh strani se nam toži, da je klasifikacija konec I. semestra jako neugodna. Veliko so k temu slabemu uspehu pripomogle nenavadno dolge počitnice zaradi koz, mnogo tudi nemški učni jezik v nižjih razredih poleg strogih učiteljev in lenih dijakov. Na vsem zavodu, ki ima 346 dijakov, je samo 18 odličnih učencev, 167 jih ima prvi red, 84 drugi red, 73 tretji red, tedaj 54,3% je izdelalo z dobrim, 45,7% s slabim napredkom. Slovenščine se je na vsem zavodu učilo samo 182 (!) dijakov in sicer v razredu I. a, 37, I. b, 32; v II. a, 19, II. b, 37; v III. 27, v IV. 11; v V. 11; v VI. 3; v VII. 5 dijakov.

— (Pomlad.) Prve pustolovke (thurmfalke) smo v Ljubljani in v ljubljanski okolici pretečeni ponedeljek ogledali. Zdaj imamo prekrasno gorko pomladansko vreme.

— (Z Vranskega) se nam poroča: Vranska čitalnica je izgubila edinega društvenika, ki je bil duhovskega stanu, — bil je št. gotharski župnik, katerega so v četrtek pokopali. Tudi vranskih čitalničarjev zbralo se je sedem, ki so ranjkemu zadnjo čast skazali, in predsednik dal mu je na trugo krasen venec, ki je bil okinčan s slovenskimi trakovi. — Pokojni bil je Slovenec z dušo in telesom, on je bil prvi, ki je kot ud vranski čitalnici pristopil, ki je vedno zdatno podpiral, — in ko je nastala tako imenovana „pravna stranka“, in so njegovi kolegi nameravši kat. politično društvo iz čitalnice osnovati, vsi izstopili, — ostal je on sam. Čast pokojnemu možu.

— (Iz Bučke) na Dolenjskem se nam piše: Bučka ima samo enega duhovnika, in to občečislana starčka, kateri skrbi za dušni in svetni blagor svojih faranov, ne da bi hujskal, kakor drugi nekateri. Ako dospeš na zali hribček v Bučko, zagledaš mnogo mladega mnogovrstnega drevja in to je delo tega občespoštovanega moža, kateri se še v svoji sivi starosti trudi za blagor svoje duhovnije, veliko „divjakov“ je požlahtnil, doma izreja veliko sadunosnega drevja v svoji drevesnici.

— (Rojanska čitalnica) je v nedeljo 29. t. m. — kakor smo uže naznanili — napravila besedo v korist „narodnemu do-

mu“ v Novem mestu. Beseda je bila sicer slabo obiskana, pa zanimiv program se je prav dobro izvrševal. Govor prvosednika gosp. Žvanuta je razjasnil namen dobrotelne besede rojanske čitalnice. Prva igra je bila „Revni poet“. Igralci so prav dobro izvršili svoje naloge, in si pridobili mnogi aplavs občinstva.

— (Potres). Iz Trnovega na Notranjskem se nam piše: Potres, o katerem sem vam zadnjič poročal, se ponavlja. 26. t. m. zvečer ob 1/3 11 je počilo, kakor bi bil kdo top zažgal, a nij se potreslo. Včeraj 27. t. m. o istem času (ob 10. uri 25. minut zvečer) je bil pa močen potres, kateri je ljudi iz spanja zbudil. Prosto ljudstvo ugiplje, kaj bi neki to bilo. Babjevera pa potres tako razlaga: „Lucifer, največji vseh hudičev, je vedno priklenen v peklu pri stebru, kateri postane mnogokrat tenek, kakor las. Ta trenutek Lucifer porabi in se hoče oprostiti — hoče ta steber pregrizniti. A steber v hipu zopet „oteče“ in največji vseh hudičev od jeze tako strese oni steber, da se na celej zemlji začuti. To je potres.“ — Da prosti narod naravne moči in prikazni tako tolmači, nij čudo, kajti vedno se mu popisuje oni strašni pekel in njegovega vladarja hudiča v svojej vsegamogočnosti. Ravno za to nij čudo, ako se misli, da ima hudič večjo oblast, nego bog sam. Tu bi trebalo izdatnega poduka, da bi se babjevera ne širila, da ljudstvo ne bi taval v temoti, nego bi spoznavalo i naravo in njene moči. Naprej, zastava omike!

— (Z Notranjskega) se nam piše: V slovenskih časnikih je bila uže nekatere kratki omenjena italijanska banka „L'Unione“, katera je k nam in v Istro svoje agente razposlala. Ti ljudje so bili jako marljivi in mnogo posestnikov se je pri tej banki zavarovalo, posabno zato, ker je ugodne pogoje stavljala, kakoršnih naši domači zavodi ne morejo. Od kar pa se je počela širiti govorica in smo tudi v časnikih čitali, da „L'Unione“ od naše vlade nij koncesijonirana, nij bilo več videti onih agentov po naših krajih. Da, pred nekoliko tedni je „S.“, katerega smo slučajno v roke dobili, celo poročal, da je bil eden teh gospodov v Materiji zasačen (zakaj? nam nij znano) in k okr. glav. na Volovsko odpeljan. — Vse to je nekaj sum proti omenjeni ital. zavarovalnici prouzročilo in še sedaj nam stvar nij popolnem jasna.

— (Mater božjo okrali.) Iz Gorice se nam piše: V nedeljo po noči so neznani tatovi ulomili skozi okno v frančiškansko cerkev na Kostanjevici pri Gorici; oropali so materi božji vso zlatnino: zlat „kordon“ od vratu odvili in zlate „uhane“ iz uh potegnili.

Izpred porotnega sodišča.

(Četrto porotno obravnavanje 30. marca. — Hudodelstvo uboja.)

Ko so izžrebani porotniki za današnje obravnavanje, prvosednik g. dr. Lušin vsem navzočnim porotnikom (pred odhodom neizžrebanih) izreče zahvalo za njih sodelovanje in jih prosi, naj ko pridejo zopet domov, podučavajo ljudstvo, da ne bode v naši deželi toliko ubojev. Potem neizžrebani porotniki odidejo.

Sodišče je sestavljeno tako: Deželne

sodnije prvosednik dr. Lušin, deželne sodnije svetovalca Perko in Jevnikar. Zapisnikar je avskultant Škofic. Državno pravdnistvo je zastopal državni pravdnik g. Perše, zagovornik je dr. Rudolf.

Porotniki so sledeči gospodje: Obreza Ad. iz Cirknice, Obilčnik Simon, Baumgartner Janez ml., Kordin Jožef, Rüger Janez, Sovan France ml., Pavšin Alojz in Avbelj Anton vsi iz Ljubljane, Jesenko Jožef iz Loke, Miljavec Janez iz Cirknice, Dolenc France iz Kranja, Golob France z Vrhlike. Namestni porotnik: J. A. Hartman iz Ljubljane.

Porotniki storijo prisego vsi v slovenskem jeziku.

Na zatožni klopi sedi Janez Toni 26 let star kmetijski fant brez šolske omike zaradi hudodelstva uboja. Povabljenih je 13 prič in 4 zdravniki.

Iz zatožnega pisma posnemljemo sledeče:

Janez Toni po dom. Srakar iz Laniža, hlapec brez službe, pride 16. nov. 1873 po 9. uri zvečer v gostilno Antona Kuhle-ta št. Petersko predmestje štev. 137 „zum Mondschein“, kjer je več meščanskih ljudij in vojakov topničarjev mirno pilo, ter začne takoj brez uzroka razsajati, prime črevljarskega pomočnika Antona Kosa, ter ga vrže ob tla.

Ker so se pričujoči gosti zaradi tega surovega obnašanja Janeza Tonija zavzeli in se je sploh mir zahteval, primeta razsajalca dva topničarja, ga vlečeta iz gostilnične sobe skozi vežo in ga postavita ven na ulico, kjer sta mu po njegovi lastni izpovedbi in po pričanju Franceta Tonija še nekoliko udarov založila in se potem v gostilnično vežo nazaj vrnila. Tu zgrabita Franca Tonija ki se je tudi v tepež mešal, ga vržeta ob tla in nekoliko s pestjo bijeta, potem pa spustita.

Med tem pa pride Janez Toni, ki je prej zbežal, zopet nazaj pred omenjeno gostilnico, in sune z nožem nadtopničarja Franca Freisa, ki je baš nazaj v vežo iti hotel, od zadej na desno stran vratu, skoči potem proti hišnim durim, sune na pragu stoječega vormeistra Jožefa Kaiserja z nožem v prsa, potegne nož iz rane in zbeži; ranjeni Jožef Kaiser pa se zvrne takoj v veži na tla in ne da bi bil besedico izgovoril, čez malo minut umrje.

Ker je ta uboj z nožem, neoziraje se na ranjenje manjših krvnih posod in pljuč, pljučno srčno žilo odprl in je vsled tega smrt v malo minutah nastopiti morala, so zvedenci to ranjenje kot na vsak način smrtno imenovali, katere je uže po svoji občni naturi, neodvisno od vseh drugih vzrokov in vnanjih okoliščin smrt prouzročiti moralo.

In France Freis je tudi vsled tega ranjenja po dolgem boleznem trpljenju t. l. v ljubljanski vojaški bolnišnici umrl.

Objektivno utemeljujejo tedaj rane prizadete Jožefu Kaiserju in Francetu Freisu, ker iz preiskave nij nič razvidno, iz česar bi se moglo sklepati, da je učinitelj z namenom usmrtenja ravnal, vendar pa je dokazano, da so bile rane prizadete v sovražnem namenu in sicer vsaka za-se, hudodelstvo uboja po §. 140, ki se kaznuje po §. 142 k. z.

Janez Toni, po domače Srakar, katerega so sledeče jutro, o pol petih v hlevu Medijatove gostilnice na dun. cesti štev. 73 mestni stražni nadzornik Janez Bertolo in

stražniki: Navrda, Terček in Sterniša ujeli, in kateri je imel še pri sebi velik krvav žepni nož, o katerem so zvedenci rekli, da je popolnem pripraven za učin omenjenih ran, prizna, da je v svojem razburjenem stanju na pragu stoječega topničarja, vormeistra J. Kaiserja se svojim odprtim žepnim nožem v roci na zgornji del telesa sunil in potem zbežal.

Če je tudi drugoga topničarja Franceta Freisa z nožem sunil in ga ranil, se ne vé več spominjati, ker je bil deloma po pijači deloma za to, ker so ga vojaki prej topli, zelo razburjen, vendar pravi, da je mogoče, da je v tepeži tudi drugoga topničarja ranil.

Janez Toni se mora tedaj uže na podlagi svojega lastnega priznanja in na podlagi izpovedeb prič, kateri soglasno potrjujejo, da so videli, kako je z roko proti prsam na pragu stoječega Jožefa Kaisera, tako sunil, da se je ta brez glasu na tla zvrnil, in kmalu potem umrl, ubitja Jožefa Kaisera, kot pravno obdolženega spoznati.

Kar se tiče ranjenja, oziroma ubitja Fr. Freisa, izvira iz soglasnih izpovedeb prič dejanja Jožefa Munda in Rotije Mezger, da je Janez Toni, neposredno pred ranjenjem smrtno zadetega Jožefa Kaisera, nadtopničarja Franceta Freisa v istem trenutku, ko je hotel v vežo nazaj iti, od zadej na desno stran vrata sunil. Vseled tega je Janez Toni tudi ubitja Franceta Freisa silno sumljiv, zarad česar je tudi zatožba zoper njega postavno opravičena. —o—

(Daje prih.)

Poslano.

Vsem bolnim moč in zdravje brez leka in brez stroškov.

Revalesscière du Barry v Londonu.

Vsem trpečim zdravje po izvrstni Revalesscière du Barry, katera brez porabe leka in brez stroškov sledeče bolezni odstrani: bolezni v želodci, v živcih, v prsih, na pljučah, jetrah, žlezah, na slisnici, v dušnjaku, v mehurju, in na ledvicah, tuberkole, sušico, naduho, kašelj, neprebavljivost, zapor, drisko, nespečnost, slabost, zlato žilo, vodenico, mrzlico, vrtoglavico, naval krvi, šumenje v ušesih, medlico in bljevanje tudi ob času nosečnosti, skalno silo, otožnost, sušenje, revmatizem, protin, bledico. — Izpisek iz 75.000 spričeval o ozdravljenju, ki so vsem lekom zoperstavljala se:

Spričevalo št. 73.928.

Waldeg na Štajerskem,
3. aprila 1872.

Hvala Vašej Revalesscière, katero sem jaz, 50 let star mož, skozi 2 leti neprestano užival, sem od mojega 10letnega trpljenja: otrpnost na rokah in nogah, skor popolnem ozdravel in opravljam, kakor v najboljših časih, svoje posle. Za to meni izkazano veliko dobroto Vam izrekam s tem srčno zahvalo.

Br. Sigmo.

Spričevalo št. 93.268.

Trapani v Siciliji, 13. aprila 1870.

Moja žena, žrtva strašnih, nervoznih bolečin, s hudo oteklino na celem životu, s srčnim bitjem, nespečnostjo in vranienico v najhujši stopinji, je bila od zdravnikov za izgubljeno zmatrana, kar sem se odločil pribežati k Du Barry-evi neprecenjeni Revalesscière. To izvrstno sredstvo je na začudenje mojih prijateljev, v kratkem času one strašne bolečine ozdravilo in mojo ženo tako okrepčalo, da se je, dasiravno 49 let stara, plesov udeležiti mogla. To Vam naznanjam na korist vseh enako trpečih in se Vam srčno zahvalim.

Atanasio Barbera.

Tečnejši kot meso, prihrani Revalesscière pri odraščanih in pri otrocih 50krat svojo ceno za zdravlila.

V plehastih pušicah po pol funta 1 gold. 50 kr., 1 funt 2 gold. 50 kr., 2 funta 4 gold. 50 kr., 5 funtov 10 gold., 12 funtov 20 gold., 24 funtov 36 gold., — Revalesscière-Biscuiten v pušicah á 2 gold. 50 kr. in 4 gold. 50 kr. — Revalesscière-Chocolatée v prahu in v ploščicah za 12 tas 1 gold. 50 kr., 24 tas 2 gold. 50 kr., 48 tas 4 gold. 50 kr., v prahu za 120 tas 10 gold., za 288 tas 20 gold., — za 576 tas 36 gold. — Prodaje: Barry du Barry & Comp. na Dunaji, Wallfischgasse št. 8, v Ljubljani Ed. Mahr, v Gradcu bratje Oberanzmeyer, v Inns-

bruku Diechtl & Frank, v Celovci P. Birnbacher, v Lenci Ludvig Müller, v Mariboru F. Koletnik & M. Morič, v Meranu J. B. Stockhausen, kakor v vseh mestih pri dobrih lekarnjih in specerijskih trgovcih; tudi razpošilja dunajska hiša na vse kraje po poštinih nakaznicah ali povzetjih.

Tujci.

30. marca.

Evropa: Hogen iz Bistrice.

Pri Slonu: Globočnik iz Postojne. — Angelo Codore iz Trsta. — Rožman z Gorenjskega. — Golob, Jahn iz Kamnika. — Gelles, trgovec z Dunaja. — Müller iz Berlina. — Pibrovec iz Kroke.

Pri Maliči: Dolence iz Kranja. — Stoklos iz Badna pri Dunaji. — Svoboda, lekar z Dunaja. — Prosenec se ženo iz Kranja. — Grom iz Podklostra. — Dragovina, trgovec iz Trsta. — Kurztaler iz Domžal.

Pri Zamoreci: Gungel iz Šent. Hipolita. — Artelj, prof. iz Kranja.

Dunajska borza 31. marca.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	69	gld.	15	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	73	"	70	"
1860 drž. posojilo	103	"	—	"
Akcije narodne banke	963	"	—	"
Kreditne akcije	207	"	—	"
London	112	"	—	"
Napol.	8	"	95	"
C. k. cekini	—	"	—	"
Srebro	105	"	50	"

Učenec,

ki je izdelal z dobrim uspehom drugo realko in je hvalevrednega obnašanja

 išče službe

v štacuni z vatlarskim ali specerijskim blagom. Več o tem se izve pri

Fr. Xav. Souvanu,

trgovcu v Ljubljani.

(76—3)

Popolna razprodaja

nekdanje **Bernbacherjeve** zaloge

modnega, suknenega in manufakturnega blagá

i. t. d. i. t. d.

špitalska ulica, št. 270, na oglu frančiškanskega mostu,

(82—1)

veliko pod fabriškimi cenami

 se začne 1. aprila tega leta.

Oznaniło.

Občni zbor deležnikov
vzajemnega zavarovalnega društva proti požarni
škodi v Gradcu

bode

ponedeljek 20. aprila t. l. dopoldne ob 10. uri
v deželni dvorani.

Dnevni red:

1. Poročilo o društvenem delovanju leta 1873.
2. Sklep računov za leto 1873 in poročilo pregledovalnega odseka o tem.
3. Poročilo in nasveti opravičnega odbora zarad razteze društvene delavnosti.
4. Proračun za leto 1874.
5. Pravilnik o pokojnini društvenih uradnikov in služabnikov.
6. Volitev preglednikov računov za leto 1874.
7. Posamezni nasveti.

K temu občenemu zboru se p. t. gosp. deležniki, ki so po §. 93 pravil k udeležbi poklicani, uljudno vabijo.

Omenjeni paragraf se glasi:

K udeležbi pri občenem zboru, posvetovanju in glasovanju pri vseh obravnavnih točkah in volitvah je razen vsakokratnih članov opravičnega odbora, taisti ud društva poklican, ki ima v tekočem opravičnem letu reči skupaj z 6000 gold. pri društvu zavarovanih, in ki je, po poprejšnjem oglasilu od direktcije prejel izkaznico, ki mu vstop k občenemu zboru dovoljuje.

V Gradcu 19. marcija 1874.

Franc grof Meran s. r.,
glavni direktor.

(81—1)